

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, την 1^η Απριλίου 2015, με την εξής σύνθεση : Φλωρεντία Καλδή, Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς, Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Σωτηρία Ντούνη, Γαρυφαλλιά Καλαμπαλίκη, Χρυσούλα Καραμαδούκη, Μαρία Βλαχάκη και Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Γεωργία Μαραγκού, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Ελένη Λυκεσά (εισηγήτρια), Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δημήτριος Πέππας, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Χριστίνα Ρασσιά, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκευή, Αγγελική Μαυρουδή, Βασιλική Σοφιανού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου και Βασιλική Προβίδη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Μιχαήλ Ζυμής.

Για να δικάσει την από 23 Μαΐου 2013 (αριθμ. κατάθ. .../2013) αίτηση αναίρεσης, όπως οι λόγοι της αναπτύσσονται με το από 4.4.2015 υπόμνημα, του Κ. Κ., κατοίκου ..., οδός ... αριθμός ..., ο οποίος παραστάθηκε δια του πληρεξουσίου δικηγόρου του Χαράλαμπου Χρυσανθάκη (ΔΣΑ 11855).

Κατά α) του ... Πανεπιστημίου ..., που εδρεύει στην ..., οδός ... αρ. ..., εκπροσωπείται νόμιμα και παραστάθηκε δια της πληρεξουσίας δικηγόρου του Ελένης Κουτσιμπού (ΔΣΑ 7067) και

β) του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου.

Με την αίτηση αυτή ο αιτών επιδιώκει την αναίρεση της 128/2013 απόφασης του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά το μέρος που με αυτήν απορρίφθηκε η με αριθμ. καταθ. .../2011 έφεσή του και εναπέμεινε καταλογισμός σε βάρος του και υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας ... Πανεπιστημίου ... ποσού δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αναιρεσείοντος, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της κρινόμενης αίτησης.

Την πληρεξούσια δικηγόρο του ... Πανεπιστημίου ... που δήλωσε ότι επαφίεται στην κρίση του δικαστηρίου.

Τον Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, για το αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, που ζήτησε την απόρριψη της κρινόμενης αίτησης και

Το Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας, ο οποίος πρότεινε, επίσης, την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Αντιπρόεδρο Γαρυφαλλιά Καλαμπαλίκη, που αποχώρησε από την υπηρεσία λόγω ορίου ηλικίας, πλην όμως εγκύρωσ λαμβάνεται η απόφαση του Δικαστηρίου κατά την παρούσα διάσκεψη κατά την ομόφωνη γνώμη των Δικαστών χωρίς την παρουσία της, σύμφωνα με τα άρθρα 11 παρ. 2 του

ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981, τις Αντιπροέδρους Ανδρονίκη Θεοτοκάτου (ήδη Πρόεδρο) και Άννα Λιγωμένου και τους Συμβούλους Γεωργία Μαραγκού (ήδη Αντιπρόεδρο), Δημήτριο Πέππα και Δέσποινα Τζούμα, που απουσίασαν λόγω κωλύματος, καθώς και τη Σύμβουλο Βασιλική Προβίδη, που αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

**Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και
Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο,
Αποφάσισε τα εξής :**

1. Η κρινόμενη αίτηση για αναίρεση της 128/2013 οριστικής απόφασης του IV Τμήματος έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα. Επομένως, αφού καταβλήθηκε και το προβλεπόμενο για την άσκησή της παράβολο (.../27.3.2015, ... Σειράς Η΄ Διπλότυπο Είσπραξης Τύπου Α΄ της ΔΟΥ ...), αυτή είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί ως προς τη βασιμότητά της.

2. Με την .../15.4.2011 καταλογιστική πράξη της Οικονομικής Επιθεώρησης Αθηνών του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών καταλογίστηκε σε βάρος του αναιρεσείοντος, μέλους Δ.Ε.Π. πλήρους απασχόλησης του ... Πανεπιστημίου ..., και υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας του Πανεπιστημίου, ποσό 60.265,58 ευρώ, το οποίο αυτός εισέπραξε αχρεώστητα από τον εν λόγω Λογαριασμό, κατά το χρονικό διάστημα 1999 έως 2002, ως αμοιβή λόγω της συμμετοχής του σε χρηματοδοτούμενα από το Λογαριασμό ερευνητικά προγράμματα. Η είσπραξη του ποσού αυτού κατέστη αχρεώστητη λόγω παράβασης των οριζόμενων από το άρθρο 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992 και συγκεκριμένα επειδή η μηνιαία αμοιβή του από το Λογαριασμό

Κονδυλίων Έρευνας του Πανεπιστημίου υπερέβαινε το σύνολο των μηνιαίων τακτικών αποδοχών του.

3. Με την προσβαλλόμενη 128/2013 απόφαση του IV Τμήματος έγινε εν μέρει δεκτή έφεση του αναιρεσεύοντος, μεταρρυθμίστηκε η ανωτέρω καταλογιστική πράξη και περιορίστηκε το σε βάρος του καταλογισθέν ποσό σε 15.000 ευρώ. Ειδικότερα κρίθηκε ότι κατά το χρόνο είσπραξης του καταλογισθέντος ποσού αυτός τελούσε σε καλή πίστη ως προς τη νομιμότητά της και η αναζήτηση, μετά την πάροδο τόσο μακρού χρόνου, του συνόλου του ποσού αυτού σε συνδυασμό με την οικονομική του κατάσταση θα έχει άμεση δυσμενή επίδραση στα μέσα διαβίωσης του ίδιου και της οικογένειάς του, με συνέπεια ο καταλογισμός ποσού μεγαλύτερου των 15.000 ευρώ να αντίκειται στην αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης.

4. Με την κρινόμενη αίτηση αναίρεσης, και κατ' εκτίμησή της, ο αναιρεσειών επιδιώκει την ακύρωση της πληττόμενης απόφασης, κατά το μέρος που με αυτή επικυρώθηκε καταλογισμός σε βάρος του ποσού δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, προβάλλοντας τα εξής: α) Εσφαλμένη ερμηνεία και πλημμελή εφαρμογή του νόμου, κατά το μέρος που έγινε δεκτό ότι ο καταλογισμός ερείδεται επαρκώς στο άρθρο 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992 και όχι στο άρθρο 104 παρ. 2 του Συντάγματος. Ειδικότερα προβάλλεται ότι το άρθρο 104 παρ. 2 του Συντάγματος συνιστά το νόμιμο έρεισμα του καταλογισμού και ο καταλογισμός είναι παράνομος, αφού ανώτατο όριο πρόσθετων απολαβών το εν λόγω άρθρο προβλέπει μόνο σε περίπτωση διορισμού σε δεύτερη θέση, η συμμετοχή δε των μελών Δ.Ε.Π. των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων σε ερευνητικό πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το Λογαριασμό Κονδυλίων

Έρευνας του Πανεπιστημίου δεν συνιστά δεύτερη θέση αλλά αντίθετα εργασία παρεχόμενη στο πλαίσιο της κύριας θέσης τους, με συνέπεια να μην τίθεται κανενός είδους περιορισμός ως προς το ύψος της πρόσθετης αμοιβής από τη συμμετοχή σε τέτοιου είδους πρόγραμμα. β) Εσφαλμένη ερμηνεία των διατάξεων του π.δ. 432/1981 και της ΚΑ/679/22.8.1996 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κατά το μέρος που δεν έγινε δεκτό ότι οι Ειδικοί Λογαριασμοί Κονδυλίων Έρευνας των Πανεπιστημίων (Ε.Λ.Κ.Ε.) συνιστούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες των Α.Ε.Ι., προσιδιάζουν σε αυτοτελή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, υφίστανται έλεγχο μόνο από ορκωτούς λογιστές και για το λόγο αυτό i) δεν υπάγονται στις ρυθμίσεις του δημοσίου λογιστικού και σε έλεγχο από οικονομικούς επιθεωρητές και ii) σε κάθε περίπτωση οι οικονομικοί επιθεωρητές μπορούν να ασκούν έλεγχο μόνο στο δημόσιο χρήμα, στις επιχορηγήσεις δηλαδή των Λογαριασμών, και όχι στο χρήμα που προέρχεται από ιδιωτικά ερευνητικά έργα, όπως είναι τα έργα στα οποία αφορούν οι καταλογισθείσες σε βάρος του αμοιβές. γ) Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 45 παρ. 4 του ν. 3943/2011, βάσει του οποίου ο υπολογισμός των πρόσθετων απολαβών των μελών Δ.Ε.Π. των Πανεπιστημίων λόγω της συμμετοχής τους σε ερευνητικά προγράμματα των Α.Ε.Ι. γίνεται σε ετήσια βάση, κατά το μέρος που δεν έγινε δεκτό ότι η διάταξη του άρθρου αυτού είναι γνήσια ερμηνευτική. δ) Εσφαλμένη ερμηνεία του ν. 2362/1995 κατά το μέρος που έγινε δεκτό ότι ο καταλογισμός είναι νόμιμος ανεξαρτήτως της συνδρομής υπαιτιότητας στο πρόσωπό του. ε) Εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 36 παρ. 3 του ν. 3848/2010 κατά το μέρος που κρίθηκε ότι αυτό δεν εφαρμόζεται στους αχρεωστήτως λαβόντες, καθόσον η

απαρίθμηση των προσώπων που εμπíπτουν στο ρυθμιστικό του πλαίσιο είναι ενδεικτική. στ) Εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, κατά το μέρος που δεν έγινε δεκτό ότι η διοίκηση υποχρεούται να καλέσει τον ενδιαφερόμενο να εκθέσει τις απόψεις του σε κάθε περίπτωση που πρόκειται να εκδοθεί σε βάρος του καταλογιστική πράξη. ζ) Παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, με την αιτίαση της μη λήψης υπόψη από το Δικαστήριο της ουσίας του προβληθέντος ουσιώδους ισχυρισμού του περί παράβασης της γενικής αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Ειδικότερα προβάλλεται ότι κατά το χρονικό διάστημα 1999-2002, στο οποίο αφορά η επίμαχη αμοιβή του από τη συμμετοχή του στα χρηματοδοτούμενα από το Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας του Πανεπιστημίου ερευνητικά προγράμματα, δικαιολογημένα πίστευε ότι το ύψος αυτής νόμιμα είχε υπολογισθεί σε ετήσια βάση, σύμφωνα με τις εγκυκλίους του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και τα Πρακτικά της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η νομολογία του οποίου μεταστράφηκε κατά το έτος 2005.

5. Το άρθρο 104 του Συντάγματος ορίζει ότι «1. Κανένας από τους υπαλλήλους που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο δεν μπορεί να διορισθεί σε άλλη θέση δημόσιας υπηρεσίας ή οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή δημόσιας επιχείρησης ή οργανισμού κοινής ωφέλειας. Κατ' εξαίρεση μπορεί να επιτραπεί με ειδικό νόμο ο διορισμός και σε δεύτερη θέση, εφόσον τηρούνται οι διατάξεις της επόμενης παραγράφου. 2. Οι κάθε είδους πρόσθετες αποδοχές ή απολαβές των υπαλλήλων του προηγούμενου άρθρου δεν μπορεί να είναι κατά μήνα ανώτερες από το σύνολο των αποδοχών της οργανικής τους θέσης ...». Περαιτέρω, η ΚΑ/679/22.8.1996

κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων «Τροποποίηση και αντικατάσταση της απόφασης με αρ. Β1/819 "σύσταση Ειδικών Λογαριασμών για τη χρηματοδότηση Ερευνητικών Έργων και σχετικών Υπηρεσιών ή δραστηριοτήτων που εκτελούνται στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ή Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Χώρας"» (ΦΕΚ-Β', 826), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 50 του ν. 2413/1996, όπως αυτή ίσχυε κατά το χρόνο πραγματοποίησης της επίμαχης πρόσθετης απασχόλησης του αναιρεσείοντος στα χρηματοδοτούμενα από το Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας του ... Πανεπιστημίου ... ερευνητικά προγράμματα, όριζε στο άρθρο 7 ότι «1. ... 3. Η κίνηση του Ειδικού Λογαριασμού, ο έλεγχος και η εντολή πληρωμής σε βάρος του Λογαριασμού και υπέρ δικαιούχων ενεργούνται σύμφωνα με την παρούσα απόφαση ... 4. Η πραγματοποίηση κάθε δαπάνης απαιτεί εντολή από τον επιστημονικό υπεύθυνο του έργου ... Ειδικότερα οι διάφορες κατηγορίες δαπανών θα πραγματοποιούνται σύμφωνα με τα ακόλουθα: Α. Απασχόληση προσωπικού: α. Αμοιβή για τα μέλη του προσωπικού του ΑΕΙ ... που μετέχουν στην εκτέλεση συγκεκριμένου έργου, εφόσον η σχετική πρόβλεψη περιλαμβάνεται στην εγκεκριμένη πρόταση για την εκτέλεση του έργου αυτού, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 28 παρ. 16 του Ν. 2083/93 ...». Το εν λόγω δε άρθρο 28 του ν. 2083/1992 «Εκσυγχρονισμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης», όπως ίσχυε κατά τον ίδιο χρόνο, όριζε ότι «1. ... 16. Μέλη Δ.Ε.Π., τα οποία μετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα Α.Ε.Ι., Ε.Π.Ι. ή άλλων ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων δικαιούνται να λαμβάνουν από τους επί μέρους φορείς πρόσθετες αποδοχές ή αποζημίωση ή οποιασδήποτε φύσης απολαβές, οι οποίες δεν μπορεί

να υπερβαίνουν κατά μήνα το σύνολο των πάσης φύσεως τακτικών αποδοχών τους ...».

6. Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο του Συντάγματος, που καταλαμβάνει και τα μέλη Δ.Ε.Π. των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), στις πρόσθετες αποδοχές ή απολαβές της παραγράφου 2 αυτού, οι οποίες δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το σύνολο των μηνιαίων αποδοχών της οργανικής θέσης των δημοσίων λειτουργών, εμπίπτουν μόνο οι αποδοχές από οποιαδήποτε δεύτερη θέση κατέχουν αυτοί και όχι και οι πρόσθετες αποδοχές ή απολαβές που τους καταβάλλονται ως αμοιβή για εργασία παρεχόμενη στο πλαίσιο της οργανικής τους θέσης, στις οποίες δεν επιβάλλεται περιορισμός. Από τη συνταγματική αυτή διάταξη δεν κωλύεται όμως ο κοινός νομοθέτης να διευρύνει το πλαίσιο της απαγόρευσης και να επιβάλει επιπλέον περιορισμούς σε οποιαδήποτε άλλη απασχόληση των δημοσίων λειτουργών πέραν των κύριων καθηκόντων της οργανικής τους θέσης, συμπεριλαμβανομένης στους περιορισμούς αυτούς και της θέσπισης ανωτάτου ορίου επιτρεπόμενων αμοιβών, ανάλογου προς το προβλεπόμενο από την προαναφερόμενη παράγραφο 2 του άρθρου 104 του Συντάγματος (πρβλ. ΑΕΔ 19/1985). Έτσι, ειδικά για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων που μετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα των Πανεπιστημίων, με το άρθρο 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992, τέθηκε ρητή απαγόρευση οι οποιασδήποτε φύσης απολαβές που εισπράττουν λόγω της συμμετοχής τους αυτής να υπερβαίνουν κατά μήνα το σύνολο των πάσης φύσης τακτικών αποδοχών τους. Ενόψει αυτών, και ανεξάρτητα από το εάν η συμμετοχή των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. σε ερευνητικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τους Ειδικούς Λογαριασμούς Κονδυλίων Έρευνας των

Πανεπιστημίων (Ε.Λ.Κ.Ε.) συνιστά παροχή εργασίας στα πλαίσια της κύριας οργανικής θέσης τους ή εργασία ενόψει κατοχής από αυτούς δεύτερης θέσης, το ύψος των αμοιβών τους λόγω της εργασίας αυτής ρυθμίζεται από το άρθρο 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992, το οποίο εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση παροχής ερευνητικού έργου από μέλη Δ.Ε.Π. και επομένως και στην περίπτωση της παροχής ερευνητικού έργου χρηματοδοτούμενου από τους Λογαριασμούς Κονδυλίων Έρευνας των Πανεπιστημίων. Άλλωστε στο εν λόγω άρθρο 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992 παραπέμπει ρητά και η ΚΑ/679/22.8.1996 κοινή υπουργική απόφαση που ρυθμίζει το περί Ειδικών Λογαριασμών καθεστώ. Επομένως, σε περίπτωση που οι απολαβές μέλους Δ.Ε.Π. από τη συμμετοχή του σε ερευνητικό πρόγραμμα, που χρηματοδοτείται από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας του Πανεπιστημίου, υπερβαίνουν κατά μήνα το σύνολο των πάσης φύσης τακτικών αποδοχών του, η είσπραξη των επιπλέον αμοιβών είναι μη νόμιμη και η διάταξη του άρθρου 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992, η οποία εισάγει ρύθμιση αυτοτελή και ανεξάρτητη από την ανωτέρω συνταγματική απαγόρευση, συνιστά αυτοτελές και επαρκές έρεισμα για τον καταλογισμό τους.

7. Το π.δ. 432/1981 «Περί συστάσεως Ειδικών Λογαριασμών αξιοποίησεως κονδυλίων για την εκτέλεση ερευνητικών έργων στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Χώρας» (ΦΕΚ-Α', 118), όπως ίσχυε κατά το χρόνο είσπραξης των επίμαχων αμοιβών, μετά δηλαδή και την τροποποίησή του με την ΚΑ/679/22.8.1996 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων «Τροποποίηση και αντικατάσταση της απόφασης με αρ. Β1/819 "σύσταση Ειδικών Λογαριασμών για τη χρηματοδότηση Ερευνητικών Έργων και σχετικών Υπηρεσιών ή δραστηριοτήτων που

εκτελούνται στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ή Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Χώρας"» (ΦΕΚ-Β', 826), όριζε στο άρθρο 1 ότι «1. Συνίσταται σε καθένα από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) ... της χώρας Ειδικός Λογαριασμός για την αξιοποίηση των κονδυλίων επιστημονικής έρευνας ... 2. Σκοπός του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (εφεξής Ε.Λ.Κ.Ε.) είναι η διάθεση και διαχείριση κονδυλίων που προέρχονται από οποιαδήποτε πηγή και προορίζονται για την κάλυψη δαπανών, οποιουδήποτε είδους ... για τις ανάγκες ερευνητικών ... έργων ... που ... εκτελούνται ... από το επιστημονικό προσωπικό των ΑΕΙ ...», στο άρθρο 2 ότι «1. Πόροι του Λογαριασμού είναι:

- α) Ετήσια επιχορήγηση από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Κράτους ...
- β) Κονδύλια από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων ...
- γ) Ειδικές εισφορές και χρηματοδοτήσεις από δημόσιες επιχειρήσεις, άλλους δημόσιους φορείς, ιδιωτικές επιχειρήσεις ή ιδιώτες, διεθνείς οργανισμούς και δωρεές κάθε είδους ...
- δ) Έσοδα από παροχές υπηρεσιών προς τρίτους, από εμπορική εκμετάλλευση ευρεσιτεχνιών, τεχνογνωσίας και προϊόντων που προκύπτουν από χρηματοδοτούμενα έργα και πρόσοδοι από περιουσιακά στοιχεία του Λογαριασμού ...
- στ) Έσοδα από κρατήσεις που επιβάλλονται σε εκτελούμενα έργα ...»

στο άρθρο 3 ότι «1. Η Διοίκηση και διαχείριση του Λογαριασμού πραγματοποιείται από τα όργανά του και είναι ανεξάρτητη από τη διοίκηση και διαχείριση των ΑΕΙ ...», στο άρθρο 7 ότι «1. ... 2. Ποσοστό μέχρι 25% του συνολικού προϋπολογισμού κάθε έργου που χρηματοδοτείται μέσω του λογαριασμού και ειδικότερα από οποιονδήποτε πόρο του, διατίθεται κατά προτεραιότητα σε κάθε ίδρυμα για την ενδεχόμενη χρήση του προσωπικού του εγκαταστάσεων και οργάνων κατά την εκτέλεση του χρηματοδοτούμενου έργου

... 3. Η κίνηση του Ειδικού Λογαριασμού, ο έλεγχος και η εντολή πληρωμής σε βάρος του Λογαριασμού ... ενεργούνται ... κατά παρέκκλιση των διατάξεων για το Δημόσιο Λογιστικό ...» και στο άρθρο 8 ότι «1. Ο τακτικός έλεγχος της οικονομικής διαχείρισης του Λογαριασμού ... πραγματοποιείται ... από δύο ορκωτούς ελεγκτές ... 5. Ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να ζητήσει οποτεδήποτε έκτακτους ελέγχους της οικονομικής διαχείρισης του Λογαριασμού ...».

8. Σύμφωνα με τις διατάξεις που προπαρατέθηκαν, σε κάθε Α.Ε.Ι. συστάθηκε ειδικός λογαριασμός προκειμένου να διατεθούν μέσω αυτού κονδύλια για την υποστήριξη των ερευνητικών προγραμμάτων του Πανεπιστημίου και ειδικότερα για την κάλυψη των δαπανών των ερευνητικών έργων που εκτελούνται από το επιστημονικό προσωπικό του. Οι λογαριασμοί αυτοί, παρότι αποτελούν χωριστή ομάδα περιουσίας που λειτουργεί εκτός του προϋπολογισμού του οικείου Πανεπιστημίου και η διοίκηση και η διαχείρισή τους είναι ανεξάρτητη από τη διοίκηση και διαχείριση των Α.Ε.Ι., συνιστούν χρηματικές διαχειρίσεις νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και κατά συνέπεια δημόσιες διαχειρίσεις, καθόσον, πέραν των εσόδων που τυχόν εισπράττουν από παροχή υπηρεσιών προς τρίτους ή εν γένει ιδιωτικές επιχορηγήσεις, σε κάθε περίπτωση χρηματοδοτούνται και με δημόσιο χρήμα και ειδικότερα με επιχορηγήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό, χρηματοδοτήσεις από δημόσιους φορείς, κρατήσεις που επιβάλλονται σε βάρος των εκτελούμενων έργων ή με έσοδα από εκμετάλλευση των προϊόντων των έργων αυτών και των περιουσιακών στοιχείων των ίδιων των λογαριασμών. Ο χαρακτήρας των λογαριασμών αυτών ως δημοσίων διαχειρίσεων επιβεβαιώνεται εξάλλου και από

το ότι ποσοστό μέχρι 25% του συνολικού προϋπολογισμού κάθε έργου που χρηματοδοτείται από αυτούς, ανεξαρτήτως του αν η χρηματοδότηση προέρχεται από δημόσιες ή ιδιωτικές πηγές, διατίθεται κατά προτεραιότητα στο Πανεπιστήμιο αλλά και από το ότι, παρότι ο τακτικός έλεγχος της διαχείρισής τους πραγματοποιείται από ορκωτούς ελεγκτές, ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας μπορεί να ζητήσει οποτεδήποτε τον έκτακτο έλεγχό της. Η ιδιότητά τους δε αυτή ως δημοσίων διαχειρίσεων δεν αίρεται από το ότι η κίνηση τους ενεργείται κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Δημόσιου Λογιστικού, αφού η πρόβλεψη αυτή αποσκοπεί αποκλειστικά και μόνο στην ευελιξία λειτουργίας των λογαριασμών και στην ταχύτητα πληρωμής των δαπανών τους. Ενόψει δε ακριβώς της ιδιότητάς τους αυτής ως δημοσίων διαχειρίσεων, οι ανωτέρω λογαριασμοί υπάγονται στον έλεγχο και στην καταλογιστική αρμοδιότητα των οικονομικών επιθεωρητών σε περίπτωση διενέργειας παράνομων δαπανών, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι κατά παράβαση των κειμένων διατάξεων καταβληθείσες αμοιβές στα μέλη του προσωπικού του Α.Ε.Ι. που μετέχουν στην εκτέλεση συγκεκριμένου έργου. Ο εν λόγω έλεγχος των οικονομικών επιθεωρητών εκτείνεται στο σύνολο της διαχείρισης των ειδικών λογαριασμών, χωρίς να εξαρτάται και να επηρεάζεται από την πηγή προέλευσης των εσόδων τους, καθόσον το χρήμα που εισάγεται σε κάθε δημόσια διαχείριση ακόμα και όταν προέρχεται από ιδιωτικούς φορείς αποτελεί από την είσοδό του και την ένταξή του στη διαχείριση δημόσιο χρήμα (ΕΣ Ολ. 727/2012, 27/2010).

9. Με το άρθρο 45 παρ. 4 του ν. 3943/2011 «Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στελέχωση των ελεγκτικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών» (ΦΕΚ Α' 66), ο οποίος σύμφωνα με το

άρθρο 52 αυτού ίσχυσε από 31.3.2011, προστέθηκε δεύτερο εδάφιο στο άρθρο 28 παρ. 16 του ν. 2083/92, ως εξής: «Ο υπολογισμός των πρόσθετων αποδοχών, αποζημιώσεων ή απολαβών για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου γίνεται σε ετήσια βάση και ως έτος βάσης λαμβάνεται το έτος κατά το οποίο καταβάλλονται από τον υπόχρεο σε καταβολή οι πρόσθετες αποδοχές, αποζημιώσεις ή απολαβές».

10. Η διάταξη αυτή εμφανίζεται, κατά τη σχετική αιτιολογική έκθεση, ως ερμηνευτική της προπαρατεθείσας, στη σκέψη 5, διάταξης της παρ. 16 του άρθρου 28 του ν. 2083/1992. Η έννοια όμως της παλιότερης αυτής διάταξης ήταν σαφής και δεν έχρηζε ερμηνείας από το νομοθέτη, αφού στο γράμμα της προέβλεπε ρητά ότι οι οποιασδήποτε φύσης απολαβές των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. λόγω συμμετοχής τους σε ερευνητικά προγράμματα των Πανεπιστημίων δεν μπορούσαν να υπερβαίνουν κατά μήνα το σύνολο των πάσης φύσεως τακτικών αποδοχών τους, θεσπίζοντας αναμφίβολα σύγκριση των μηνιαίων αποδοχών τους κατά το μήνα πραγματοποίησης της πρόσθετης απασχόλησης προς τις κατά τον ίδιο μήνα καταβαλλόμενες πρόσθετες αμοιβές τους. Επομένως η ως άνω διάταξη του άρθρου 45 παρ. 4 του ν. 3943/2011 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως γνήσια ερμηνευτική της παρ. 16 του άρθρου 28 του ν. 2083/1992 και δεν μπορεί ως εκ τούτου να έχει, σύμφωνα με το άρθρο 77 του Συντάγματος, αναδρομική ισχύ, αλλά ισχύει μόνο από τη δημοσίευση του ν. 3943/2011.

11. Κατά τη γνώμη όμως της Προεδρεύουσας Αντιπροέδρου Φλωρεντίας Καλδή, των Αντιπροέδρων Ιωάννη Σαρμά, Σωτηρίας Ντούνη, Χρυσούλας Καραμαδούκη και Μαρίας Βλαχάκη και των Συμβούλων Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελικής Πανουτσακοπούλου, Δημητρίου Τσακανίκα και

Ευφροσύνης Παπαθεοδώρου, η διάταξη που προστέθηκε στο άρθρο 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992, ως δεύτερο εδάφιο αυτής, με το άρθρο 45 παρ. 4 του ν. 3943/2011, είναι γνησίως ερμηνευτική, ανεξαρτήτως του ότι δεν χαρακτηρίζεται ρητά ως τέτοια (πρβλ. ΣτΕ 2682/2014). Και τούτο, διότι, όπως προκύπτει και από την εισηγητική έκθεση της ως άνω προσθήκης, στην οποία αναφέρεται ότι: "Στην παρ. 4 διευκρινίζεται ότι για τον έλεγχο της υπέρβασης των μηνιαίων αποδοχών των μελών ΔΕΠ, σύμφωνα με την παρ. 16 του άρθρου 28 του ν. 2083/1992, οι τυχόν πρόσθετες αποδοχές, απολαβές ή αποζημιώσεις που λαμβάνουν λόγω συμμετοχής τους σε ερευνητικά προγράμματα των ΑΕΙ, ΕΠΙ ή άλλων ερευνητικών κέντρων ή ινστιτούτων θα υπολογίζονται σε ετήσια βάση, με έτος βάσης αυτό κατά το οποίο τους καταβάλλονται", ο νομοθέτης θέλησε να άρει τη σύγχυση, που είχε δημιουργηθεί στον νομικό κόσμο και τα όργανα της διοίκησης, σε σχέση με τον τρόπο υπολογισμού των " κατά μήνα " πρόσθετων αποδοχών των μελών ΔΕΠ των ΑΕΙ από ερευνητικά προγράμματα, κυρίως λόγω της διακύμανσης της νομολογίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς την ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 104 παρ. 2 του Συντάγματος. Η τελευταία αυτή διάταξη προβλέπει για τους υπαλλήλους και λειτουργούς ανώτατο όριο πρόσθετων αμοιβών " κατά μήνα ", ταυτόσημο με αυτό που θεσπίζει ειδικά για τα μέλη ΔΕΠ από ερευνητικά προγράμματα η επίμαχη διάταξη του άρθρου 28 του ν. 2083/1992. Η ερμηνεία δε της εν λόγω συνταγματικής διάταξης, ανεξαρτήτως του ότι, όπως έγινε ήδη δεκτό (σκέψη 6), αφορά μόνο στις πρόσθετες αποδοχές από οποιαδήποτε δεύτερη θέση, δημιούργησε αμφιβολίες ως προς τον τρόπο ερμηνείας και εφαρμογής και της αυτοτελούς, σε σχέση με την ανωτέρω συνταγματική απαγόρευση, διάταξης του

άρθρου 28 του ν. 2083/1992, καθόσον δεν καθοριζόταν ρητά σε αυτήν ο τρόπος υπολογισμού του ανώτατου επιτρεπόμενου ορίου των " κατά μήνα " πρόσθετων αμοιβών των μελών ΔΕΠ από ερευνητικά προγράμματα. Ειδικότερα, με τα Πρακτικά της 11^{ης} Γεν.Συν./30.4.2001 της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίθηκε ότι το κατ' άρθρο 104 παρ. 2 του Συντάγματος ανώτατο επιτρεπόμενο μηνιαίο όριο των πάσης φύσεως πρόσθετων αποδοχών των λειτουργών και υπαλλήλων υπολογίζεται σε ετήσια βάση, διαιρουμένου του συνολικού ποσού αυτών με τον αριθμό 12 και ούτω συγκρινομένου με το σύνολο των μηνιαίων αποδοχών της οργανικής τους θέσης, διαιρουμένου επίσης με τον ίδιο αριθμό (12), που αντιστοιχεί στους μήνες του έτους. Εξάλλου, με τη γνωμοδότηση αυτή της Διοικητικής Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η οποία και αποτύπωσε την κυρίαρχη στον ανώτατο αυτό δικαστικό σχηματισμό άποψη ως προς την ερμηνεία της ως άνω συνταγματικής διάταξης, επικυρώθηκε η προγενέστερη πάγια νομολογία του Ι Τμήματος του Δικαστηρίου σχετικά με το ίδιο ζήτημα (βλ. Πρακτικά 45^{ης} Συν./14.10.1993, 47^{ης} Συν./19.10.1993, 2^{ης} Συν./14.1.1997, 4^{ης} Συν./4.2.1997 και Πράξεις 247/1994 και 161/1999). Ακολούθως, και προς διευκόλυνση του προληπτικού ελέγχου, με τα Πρακτικά της 28^{ης} Γεν.Συν./16.11.2005 της Ολομέλειας διαφοροποιήθηκε ο ανωτέρω τρόπος υπολογισμού των πρόσθετων αποδοχών και κρίθηκε ότι το ως άνω ανώτατο επιτρεπόμενο μηνιαίο όριο υπολογίζεται κατά τον μήνα πραγματοποίησης της πρόσθετης υπηρεσίας και συγκρίνεται με τις αποδοχές της οργανικής θέσης, που λαμβάνουν κατά τον μήνα εκείνο. Τέλος, κατόπιν σχετικού ερωτήματος των Υπουργών Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, ενόψει των αποτελεσμάτων ελέγχου που είχε

διενεργήσει κλιμάκιο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους στο ... Πανεπιστήμιο ... για τα έτη 1997 έως 2003, με τα Πρακτικά της 18^{ης} Γεν.Συν./17.11.2010 της Ολομέλειας κρίθηκε ότι η ερμηνεία που δόθηκε στην ως άνω συνταγματική διάταξη με τα Πρακτικά της 28^{ης} Γεν.Συν./16.11.2005, αφορά στον τρόπο υπολογισμού των πρόσθετων αμοιβών και των μελών ΔΕΠ των ΑΕΙ από ερευνητικά προγράμματα. Εκ τούτων παρέπεται ότι με τη διάταξη του άρθρου 45 παρ. 4 του ν. 3943/2011 δεν θεσπίστηκε νέος κανόνας δικαίου με ισχύ για το μέλλον, αλλά αποσαφηνίστηκε πλήρως η προϋφιστάμενη ρύθμιση της διάταξης του άρθρου 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992, προς άρση της αβεβαιότητας που είχε δημιουργηθεί ως προς τον τρόπο υπολογισμού των " κατά μήνα " πρόσθετων αποδοχών των μελών ΔΕΠ από ερευνητικά προγράμματα, δεδομένου ότι η αρχική ρύθμιση δεν ήταν επαρκώς σαφής κατά τούτο και έχρηζε ερμηνείας (πρβλ. ΑΠ 702/2015, ΣτΕ 1375/2012). Αυτό επιβεβαιώνεται από τις αμφισβητήσεις που προκάλεσε, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, ιδίως η, με τα προαναφερόμενα Πρακτικά της Διοικητικής Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (11^{ης} Γεν.Συν./30.4.2001 και 28^{ης} Γεν.Συν./16.11.2005), διαφορετική ερμηνευτική προσέγγιση του επίμαχου ζητήματος. Επομένως, αφού η διάταξη του άρθρου 45 παρ. 4 του ν. 3943/2011 έχει γνησίως ερμηνευτικό χαρακτήρα, ανατρέχει, σύμφωνα με το άρθρο 77 του Συντάγματος, στον χρόνο έναρξης της ισχύος της διάταξης του άρθρου 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992 που ερμηνεύεται αυθεντικώς (ΣτΕ 1124/2010, 2700/2003). Κατ' ακολουθίαν, κατά τη μειοψηφούσα γνώμη, για τον προσδιορισμό του τυχόν καταλογιστέου σε βάρος των μελών ΔΕΠ ποσού, ο υπολογισμός των επίμαχων πρόσθετων αποδοχών πρέπει να γίνεται σε ετήσια βάση.

12. Ο ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247) ορίζει, στο άρθρο 56, ότι «1. Έλλειμμα δημοσίου υπολόγου είναι οποιαδήποτε έλλειψη χρημάτων ... που διαπιστώνεται στη διαχείρισή του ... Ως έλλειμμα θεωρείται και κάθε πληρωμή που: α) ... δ) Έχει γίνει αχρεωστήτως από υπαιτιότητα του υπολόγου. ... 3. Το έλλειμμα που παρουσιάζουν οι δημόσιοι υπόλογοι ... καταλογίζεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση ... 4. Στις περιπτώσεις πληρωμής μη νόμιμων δαπανών καταλογίζεται: α) στα υπηρεσιακά όργανα που ... έχουν συμπράξει στη μη τήρηση των νομίμων διαδικασιών πραγματοποίησεως της δαπάνης και β) στους λαβόντες, εφόσον υπέχουν ευθύνη για τη μη τήρηση των ανωτέρω διαδικασιών. Στους λαβόντες καταλογίζεται και σε κάθε περίπτωση αχρεώστητης πληρωμής ...».

13. Σύμφωνα με τα ανωτέρω έλλειμμα δημόσιας διαχείρισης συνιστά εκτός από την έλλειψη χρημάτων και κάθε «ανοίκειος» πληρωμή, κάθε πληρωμή δηλαδή που έλαβε χώρα αχρεωστήτως, χωρίς να υφίσταται αντίστοιχη υποχρέωση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο καταλογισμός χωρεί οπωσδήποτε και σε βάρος του αχρεωστήτως λαβόντος και μάλιστα, όπως από το άρθρο 56 παρ. 4 του ν. 2362/1995 ρητά προβλέπεται, ανεξάρτητα από τη συνδρομή ή μη υπαιτιότητας στο πρόσωπό του.

14. Εξάλλου, στο άρθρο 36 του ν. 3848/2010 «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού - Καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ-Α, 71) ορίζεται ότι «1. ... 3. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατά την εκδίκαση του ένδικου μέσου της έφεσης ενώπιον των Τμημάτων του ... σε υποθέσεις από καταλογιστικές πράξεις, που εκδόθηκαν

από οποιαδήποτε αιτία σε βάρος των μελών των Επιτροπών Διαχείρισης των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας των Α.Ε.Ι. και των ερευνητικών κέντρων αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, σε βάρος Επιστημονικών Υπευθύνων έργων που διαχειρίζονται οι Ε.Λ.Κ.Ε. ή σε βάρος υπαλλήλων της οικονομικής διαχείρισης τούτων, από μονομελή ή συλλογικά όργανα της Διοίκησης ή από όργανα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μπορεί αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση του βαρυνόμενου με τον καταλογισμό ... να μειώσει το ποσό του καταλογισμού ως το ένα δέκατο του καταλογισθέντος ποσού, καθώς και να απαλλάξει τον υπαίτιο από τις προσαυξήσεις ή τόκους επί του καταλογισθέντος κεφαλαίου αν υφίσταται ελαφρά αμέλεια αυτού. Για την πιο πάνω μείωση ή απαλλαγή το Δικαστήριο συνεκτιμά το βαθμό της υπαιτιότητας του καταλογισθέντος, την προσωπική και οικογενειακή οικονομική του κατάσταση, τη βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, τις συνθήκες τέλεσής της και το επελθόν από αυτήν αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει, επίσης, τον καταλογισθέντα από το συνολικό ποσό του καταλογισμού, αν κρίνει ότι συνέτρεχε στο πρόσωπο του καταλογισθέντος συγγνωστή πλάνη για το δημιουργηθέν έλλειμμα. ...».

15. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το Ελεγκτικό Συνέδριο μπορεί σε υποθέσεις καταλογισμών σε βάρος των μελών των Επιτροπών Διαχείρισης των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας των Α.Ε.Ι. και των ερευνητικών κέντρων, των Επιστημονικών Υπευθύνων των έργων που διαχειρίζονται οι Ε.Λ.Κ.Ε. ή των υπαλλήλων της οικονομικής διαχείρισης αυτών, αυτεπάγγελτα ή ύστερα από αίτημα του βαρυνόμενου με τον καταλογισμό, να μειώσει το ποσό του καταλογισμού ως το ένα δέκατο, αν υφίσταται ελαφρά αμέλεια του

καταλογισθέντος. Το Δικαστήριο μπορεί επίσης να απαλλάξει τον καταλογισθέντα από τον καταλογισθέν ποσό, αν κρίνει ότι συνέτρεχε στο πρόσωπό του συγγνωστή πλάνη για το έλλειμμα που δημιουργήθηκε από τις ενέργειές του. Η διάταξη αυτή που ερμηνεύεται στενά ενόψει του αποτελέσματός της, του περιορισμού δηλαδή ή και της απαλλαγής από την ευθύνη για τη δημιουργία ελλειμμάτων σε βάρος δημόσιων διαχειρίσεων και της συνακόλουθης μη ανάκτησης του δημοσίου χρήματος, αναφέρεται ρητά μόνο στα μέλη των Επιτροπών Διαχείρισης των Ε.Λ.Κ.Ε., στους Επιστημονικούς Υπεύθυνους των έργων τους και στους υπαλλήλους τους αρμόδιους για την οικονομική τους διαχείριση. Αφορά δηλαδή αποκλειστικά και μόνο σε πρόσωπα που φέρουν την ιδιότητα του υπολόγου διαχειριστή των Ειδικών Λογαριασμών, την ευθύνη των οποίων και μόνο ήθελε να μειώσει, και η απαρίθμηση αυτή είναι περιοριστική. Δεν μπορεί ως εκ τούτων η ευεργετική αυτή διάταξη να επεκταθεί και σε άλλες κατηγορίες βαρυνομένων με καταλογισμούς, όπως είναι οι αχρεωστήτως λαβόντες, οι οποίοι, άλλωστε, στην περίπτωση των αχρεώστητων πληρωμών καταλογίζονται ανεξάρτητα από την υποκειμενική τους συμπεριφορά και τη συνδρομή υπαιτιότητας στο πρόσωπό τους.

16. Από το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος επιβάλλεται η προηγούμενη κλήση σε ακρόαση του προσώπου σε βάρος του οποίου πρόκειται να εκδοθεί καταλογιστική πράξη όταν ο καταλογισμός ερείδεται σε στοιχεία άμεσα συνδεδεμένα με την υποκειμενική συμπεριφορά του και εξαρτάται από το βαθμό της υπαιτιότητάς του. Δεν απαιτείται επομένως ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας για την έκδοση των πράξεων αυτών η τήρηση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης του καταλογιζομένου και δεν συντρέχει παραβίαση του

άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος λόγω παράλειψής της, όταν οι καταλογιστικές αυτές πράξεις εκδίδονται βάσει αντικειμενικών αποκλειστικά στοιχείων, ανεξάρτητων από την υποκειμενική συμπεριφορά του καθού ο καταλογισμός, και κατά δέσμια αρμοδιότητα του καταλογίζοντος οργάνου.

17. Περαιτέρω, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που αποτελεί όπως και η αρχή της ασφάλειας δικαίου έκφραση του κράτους δικαίου, αφορά στην προστασία της εύλογης και δικαιολογημένης, ενόψει των συνθηκών, πεποίθησης του πολίτη, ως μέσου συνετού ανθρώπου του οικείου κλάδου δραστηριότητας, ότι η δημιουργηθείσα από δημόσια εξουσία νομική κατάσταση ως απόρροια πράξης του αρμοδίου οργάνου θα συνεχιστεί, εφόσον δεν συντρέχει αντίθετος επιτακτικός λόγος δημοσίου συμφέροντος. Για τη συνδρομή δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στο πρόσωπο του διοικουμένου πολίτη είναι απαραίτητη η με συγκεκριμένες θετικές ενέργειες προηγούμενη παροχή διαβεβαιώσεων εκ μέρους της διοίκησης, μέσω των αρμοδίων οργάνων της, απαλλαγμένων από αιρέσεις και σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες δικαίου, ότι η κατάσταση που τα όργανά της καθιέρωσαν με τη συμπεριφορά τους θα συνεχιστεί. Οι διαβεβαιώσεις αυτές δεν είναι απαραίτητο να απευθύνονται ατομικά στο διοικούμενο όταν το ζήτημα στο οποίο αναφέρονται δεν αφορά προσωπικά και αποκλειστικά σ' αυτόν αλλά στη γενικότερη υπηρεσιακή και μισθολογική κατάσταση των τελούντων σε όμοια θέση με αυτόν δημοσίων λειτουργών, οπότε και μπορούν να παρασχεθούν και με την έκδοση σχετικών εγκυκλίων από τα αρμόδια προς τούτο διοικητικά όργανα. Η παράβαση της ανωτέρω αρχής με την μετέπειτα έκδοση διοικητικών πράξεων αντίθετων προς την μέχρι τότε πρακτική και συμπεριφορά της διοίκησης έχει ως συνέπεια

την ακυρότητα των πράξεων αυτών και στην περίπτωση που πρόκειται για πράξεις με καταλογιστικό περιεχόμενο των καταλογιστικών αυτών πράξεων. Η εν λόγω αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου δεν ταυτίζεται αλλά διακρίνεται από τη νομολογιακή αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, με την οποία ισχύει παράλληλα. Κατά την τελευταία αυτή νομολογιακή αρχή δεν επιτρέπεται η, μετά πάροδο μακρού χρόνου, αναζήτηση χρηματικών ποσών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως ως αποδοχές, εφόσον αποδεικνύεται σωρευτικά ότι ο λαβών τελούσε σε καλή πίστη κατά την είσπραξή τους και η επιστροφή τους θα του δημιουργήσει απρόβλεπτες και ανυπέρβλητες οικονομικές δυσχέρειες, με άμεση δυσμενή επίδραση στα μέσα διαβίωσης του ίδιου και της οικογένειάς του. Διαφέρει δε η αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης από την αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης ως προς το ότι για την εφαρμογή της τελευταίας και τη συνδρομή της καλής πίστης του διοικουμένου δεν απαιτείται να προηγηθούν συγκεκριμένες θετικές ενέργειες των αρμοδίων διοικητικών οργάνων με τις οποίες να δημιουργήθηκε η σταθερή και εύλογη πεποίθηση σ' αυτόν ότι η διοίκηση θα είναι συνεπής προς μία κατάσταση που τα ίδια τα όργανά της καθιέρωσαν με τη συμπεριφορά τους, αλλά αρκεί και η απλή παράλειψη τους να ανατρέψουν την κατάσταση αυτή και στην περίπτωση καταβολής αχρεωστήτως αποδοχών να αναζητήσουν τα αχρεωστήτως καταβληθέντα.

18. Κατά τη γνώμη όμως του Συμβούλου Γεωργίου Βοΐλη, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, η οποία έχει συνταγματική βάση και αποτελεί θεμέλιο του δικαιοσύνης μας συστήματος, εξειδικεύεται, κατά την πάγια νομολογία επί του θέματος αυτού του Ελεγκτικού

Συνεδρίου, στο χώρο του δημοσιολογιστικού δικαίου και ειδικότερα στα πλαίσια καταλογισμού αχρεωστήτως καταβληθέντων παροχών με την αρχή της καλής πίστης και οικονομικής αδυναμίας η οποία δεν αποτελεί αρχή διαφορετική από την ανωτέρω αλλά έκφραση αυτής και που επιτρέπει με την συνδρομή των προϋποθέσεων αυτής ήτοι της καλής πίστης κατά την είσπραξη αχρεωστήτως καταβληθέντων παροχών και της μερικής ή ολικής αδυναμίας επιστροφής τους την μείωση ή και την ολική εξαφάνιση του καταλογισθέντος σε βάρος του διοικουμένου ποσού για αυτές τις παροχές μη επιτρεπομένης, εξαιρέσει της περιπτώσεως ειδικής νομοθετικής ρυθμίσεως, οποιασδήποτε άλλης διαδικασίας απαλλαγής από την υποχρέωση επιστροφής των ανωτέρω παροχών. Η γνώμη όμως αυτή δεν κράτησε.

19. Στην κρινόμενη υπόθεση, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, το IV Τμήμα δέχθηκε, κατά την ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Κατά το χρονικό διάστημα 1999 έως 2003 καταβλήθηκαν στον εκκαλούντα, μέλος Δ.Ε.Π. πλήρους απασχόλησης του ... Πανεπιστημίου ..., αμοιβές από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας του Πανεπιστημίου, ενόψει συμμετοχής του στην υλοποίηση ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, χρηματοδοτούμενων από το Λογαριασμό. Οι αμοιβές αυτές, κατά παράβαση του άρθρου 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992, υπερέβησαν το ανώτατο όριο των κατά μήνα τακτικών αποδοχών του και το ποσό της υπέρβασης ανήλθε σε ύψος 60.265,58 ευρώ. Η υπέρβαση προέκυψε κατόπιν υπολογισμού με βάση το μήνα παροχής της πρόσθετης απασχόλησης και στη συνέχεια σύγκρισης των κατά το μήνα αυτό εισπραττόμενων πρόσθετων αμοιβών με τις κατά τον ίδιο μήνα τακτικές αποδοχές του. Το Τμήμα έκρινε ότι

η καταβολή σε μέλη Δ.Ε.Π. πλήρους απασχόλησης πρόσθετων αμοιβών από τον Ειδικό Λογαριασμό πανεπιστημιακού ιδρύματος κατά παράβαση του άρθρου 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992, καθ' υπέρβαση δηλαδή των κατά μήνα τακτικών αποδοχών τους, δημιουργεί κατά το υπερβάλλον ισόποσο έλλειμμα στη διαχείριση του Λογαριασμού, το οποίο καταλογίζεται σε βάρος των αχρεωστήτως λαβόντων. Στη συνέχεια, ερμηνεύοντας τον προβαλλόμενο από τον αναιρεσείοντα λόγο έφεσης περί παράβασης κατά την έκδοση της καταλογιστικής πράξης «των αρχών της χρηστής διοίκησης, της εύρυθμης λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου» μόνο ως παράβαση της νομολογιακής αρχής της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, έκρινε ότι αυτός εισέπραξε καλόπιστα το καταλογισθέν ποσό, λαμβάνοντας δε υπόψη τη γνωστή από προηγούμενη ενέργεια οικονομική κατάστασή του, αποφάσισε ότι η αναζήτηση μετά πάροδο μακρού χρόνου ποσού μεγαλύτερου των 15.000 ευρώ θα έχει άμεση δυσμενή επίδραση στα μέσα διαβίωσης του ίδιου και της οικογένειάς του και περιόρισε τον σε βάρος του καταλογισμό στο εν λόγω ποσό των 15.000 ευρώ.

20. Ο προβαλλόμενος λόγος αναίρεσης περί εσφαλμένης ερμηνείας και πλημμελούς εφαρμογής του νόμου, κατά το μέρος που έγινε δεκτό ότι ο καταλογισμός ερείδεται επαρκώς στο άρθρο 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992 και όχι στο άρθρο 104 παρ. 2 του Συντάγματος, είναι αβάσιμος και απορριπτέος. Από τη συνταγματική αυτή διάταξη δεν κωλύεται ο κοινός νομοθέτης να επιβάλει επιπλέον περιορισμούς σε απασχόληση των δημοσίων λειτουργών πέραν των κύριων καθηκόντων της οργανικής τους θέσης, συμπεριλαμβανομένης στους

περιορισμούς αυτούς και της θέσπισης ανωτάτου ορίου επιτρεπόμενων αμοιβών, όπως αυτό του άρθρου 28 παρ. 16 του ν. 2083/1992.

21. Όμοια αβάσιμος και απορριπτέος είναι και ο λόγος αναίρεσης περί εσφαλμένης ερμηνείας των διατάξεων του π.δ. 432/1981 και της ΚΑ/679/22.8.1996 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι Ειδικοί Λογαριασμοί Κονδυλίων Έρευνας συνιστούν χρηματικές διαχειρίσεις νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και κατά συνέπεια δημόσιες διαχειρίσεις και ως εκ τούτου υπάγονται στον έλεγχο και στην καταλογιστική αρμοδιότητα των οικονομικών επιθεωρητών, ο έλεγχος των οποίων εκτείνεται στο σύνολο της διαχείρισης, χωρίς να εξαρτάται και να επηρεάζεται από την πηγή προέλευσης των εσόδων τους.

22. Απορριπτέοι είναι και οι λόγοι αναίρεσης περί εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής α) του άρθρου 45 παρ. 4 του ν. 3943/2011, αφού όπως έγινε δεκτό κατά πλειοψηφία δεν πρόκειται για γνήσια ερμηνευτική διάταξη της παρ. 16 του άρθρου 28 του ν. 2083/1992, β) του ν. 2362/1995, καθόσον ο καταλογισμός χωρεί σε βάρος του αχρεωστήτως λαβόντος ανεξάρτητα από τη συνδρομή ή μη υπαιτιότητας στο πρόσωπό του, γ) του άρθρου 36 παρ. 3 του ν. 3848/2010, δεδομένου ότι αυτό αφορά αποκλειστικά σε πρόσωπα που φέρουν την ιδιότητα του υπολόγου διαχειριστή των Ειδικών Λογαριασμών και όχι και στους αχρεωστήτως λαβόντες και δ) του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, αφού ο επίμαχος καταλογισμός εκδόθηκε βάσει αντικειμενικών στοιχείων, ανεξάρτητων από την υποκειμενική συμπεριφορά του αναιρεσείοντος.

23. Ο λόγος όμως αναίρεσης περί παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας λόγω μη λήψης υπόψη από το Δικαστήριο του προβληθέντος με την

έφεση ουσιώδους ισχυρισμού του περί παράβασης της γενικής αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, με την αιτίαση ότι κατά το χρονικό διάστημα 1999-2002, στο οποίο αφορά η επίμαχη αμοιβή του από τη συμμετοχή του στα χρηματοδοτούμενα από το Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας του ... Πανεπιστημίου ερευνητικά προγράμματα, αυτός δικαιολογημένα πίστευε ότι το ύψος της νόμιμα είχε υπολογισθεί σε ετήσια βάση, σύμφωνα με τις εγκυκλίους του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και τα Πρακτικά της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η νομολογία του οποίου μεταστράφηκε κατά το έτος 2005, πρέπει σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στις προηγούμενες σκέψεις, να γίνει κατά πλειοψηφία δεκτός. Πράγματι ο αναιρεσείων στην έφεσή του και με σχετικό λόγο υπό τον τίτλο «παράβαση των αρχών της χρηστής διοίκησης, της εύρυθμης λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου» προέβαλε ότι με την Φ.125.1/7/Β2/2314/22.6.1999 εγκύκλιο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και την 2/16987/0022/1.3.2000 εγκύκλιο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους γνωστοποιήθηκε προς τα Α.Ε.Ι. ότι δεν υφίσταται ανώτατο όριο στις πρόσθετες απολαβές των μελών Δ.Ε.Π. λόγω συμμετοχής τους σε ερευνητικά προγράμματα. Προέβαλε επίσης ότι στη συνέχεια με τα Πρακτικά της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 11ης Συνεδρίασης της 30.4.2001 κρίθηκε ότι προκειμένου να βρεθεί το κατά το άρθρο 104 παρ. 2 του Συντάγματος ανώτατο επιτρεπόμενο όριο πρόσθετων αμοιβών των δημοσίων λειτουργών υπολογίζονται σε ετήσια βάση αφενός το σύνολο των ακαθάριστων ποσών των τακτικών αποδοχών της οργανικής τους θέσης, συμπεριλαμβανομένων των επιδομάτων εορτών και αδειάς, και αφετέρου το

σύνολο των ακαθάριστων πρόσθετων απολαβών τους, στη συνέχεια τα ποσά αυτά ανάγονται σε μηνιαία βάση με τη διαίρεσή τους με τον αριθμό 12 που αντιστοιχεί στους μήνες του έτους και η από τη σύγκριση των κατά τον τρόπο αυτό εξαχθεισών μηνιαίων τακτικών αποδοχών και πρόσθετων αμοιβών προκύπτουσα υπέρβαση των πρόσθετων αμοιβών τους σε σχέση με τις τακτικές αποδοχές τους δεν είναι νόμιμη. Σε εκτέλεση δε των εν λόγω Πρακτικών της Ολομέλειας εκδόθηκε το 2/1792/0026/1.1.2001 έγγραφο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους με το οποίο δόθηκαν οδηγίες προς τις αρμόδιες υπηρεσίες για τον υπολογισμό του ανώτατου ορίου πρόσθετων αμοιβών, μεταξύ άλλων, και των μελών Δ.Ε.Π., η νομολογία δε αυτή του Ελεγκτικού Συνεδρίου μεταβλήθηκε το έτος 2005, μετά το τέλος της επίμαχης απασχόλησής του, οπότε και εφαρμόστηκε η σε μηνιαία βάση σύγκριση τακτικών αποδοχών και πρόσθετων αμοιβών. Προέβαλε δε ότι ενόψει όλων αυτών των ρητά και εγγράφως διατυπωμένων απόψεων της διοίκησης δικαιολογημένα πίστευε ότι κατά τα έτη 1999-2003 νόμιμα είχαν υπολογιστεί οι πρόσθετες αμοιβές του. Το Τμήμα όμως στο λόγο αυτό με τον οποίο προβλήθηκε σαφώς και παράβαση της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου δεν απάντησε πλήρως εκλαμβάνοντας εσφαλμένα τα προβαλλόμενα από αυτόν μόνο ως παράβαση της νομολογιακής αρχής της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης. Επομένως πρέπει ο λόγος αυτός να γίνει, κατά πλειοψηφία, δεκτός, η κρινόμενη υπόθεση να αναπεμφθεί στο IV Τμήμα του Δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, προκειμένου να κρίνει τον προβαλλόμενο λόγο έφεσης περί παράβασης της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, να αποφανθεί αν συντρέχει παράβαση της αρχής αυτής και σε θετική περίπτωση να

προσδιορίζει αντίστοιχα το ύψος του καταλογιστέου σε βάρος του αναιρεσεύοντος ποσού.

24. Ο Αντιπρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς και η Σύμβουλος Βασιλική Σοφιανού διατύπωσαν την ακόλουθη ειδικότερη γνώμη : Με τη συνταγματική αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και τη συγγενή προς αυτή νομολογιακά διαπλασθείσα αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, τίθενται περιορισμοί, μεταξύ άλλων και στην επέμβαση της Διοίκησης στην περιουσιακή σφαίρα των διοικουμένων. Ειδικότερα, η αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης δεν απαγορεύει κατ' αρχήν επανορθωτική επέμβαση των κρατικών οργάνων για την άρση των σφαλμάτων τους κατά την πληρωμή αμοιβών ή άλλων παροχών, με σκοπό την αποτροπή του αδικαιολόγητου πλουτισμού, σκοπός που κατά τα ανωτέρω υπηρετείται από τις διατάξεις περί καταλογισμού σε βάρος των αχρεωστήτως λαβόντων. Η επέμβαση, όμως, της Διοίκησης, ειδικά όταν αυτή επιχειρείται σε αποδοχές ή παροχές, που έχουν καταβληθεί στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης και αποτελούν περιουσιακό δικαίωμα που εμπίπτει στο άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 19.4.2007 *Eslekinen* κατά Φινλανδίας, σκ. 40 επ.), πρέπει να είναι έγκαιρη, προσήκουσα και συνεπής και να μην επιβάλλει στα πρόσωπα αυτά δυσανάλογο βάρος, όπως ιδίως όταν μετά την πάροδο ευλόγου χρόνου, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών κάθε περίπτωσης, καλούνται να επιστρέψουν τα καλοπίστως ληφθέντα από αυτούς ποσά (πρβ. απόφ. ΕΔΔΑ της 19.6.2008 «*Ιχτιγιάρογλου* κατά Ελλάδα», σκ. 57). Στις περιπτώσεις αυτές, η ίδια η Διοίκηση οφείλει να αναλαμβάνει τον κίνδυνο των σφαλμάτων των οργάνων της (αρχή του *estoppel*, βλ. και την απόφ. του ΕΔΔΑ της 5.1.2000 *Beyeler* κατά Ιταλίας, σκ. 120), τυχόν

δε επίρριψη του βάρους στους καλόπιστους λαβόντες τις παροχές, οι οποίοι σχημάτισαν για μεγάλο χρονικό διάστημα δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ήταν δικαιούχοι των παροχών αυτών, διαταράσσει άνευ ετέρου τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και της προστασίας της περιουσίας των προσώπων αυτών, όταν μάλιστα δεν διακυβεύονται άμεσα συμφέροντα τρίτων (πρβ. αποφ. ΕΔΔΑ της 26.11.2013 «Bogdel κατά Λιθουανίας», σκ. 65 και 66, της 12.11.2013 «Pyrantiene κατά Λιθουανίας», σκ. 55, της 16.5.2013, της 20.5.2010 «Lelas κατά Κροατίας», σκ. 73, της 11.6.2009 «Trgo κατά Κροατίας», σκ. 67, της 13.12.2007, «Gashi κατά Κροατίας», σκ. 40, της 5.11.2002 «PINCOVÁ και PINC κατά Τσεχίας», σκ. 58). Η αναζήτηση δε των ανωτέρω παροχών επιτρέπεται μόνον εφόσον κριθεί ότι αυτός που έχει εισπράξει τα αναζητούμενα ποσά δεν ήταν καλόπιστος κατά την εισπραξή τους. Αντιθέτως, επιβάλλεται η αναζήτηση από το Δημόσιο Ταμείο των αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών, κατά τις ανωτέρω διατάξεις, αν το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της εισπραξής και της αναζήτησης είναι μικρό, οπότε ο λαβών δεν έχει αποκτήσει σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι είχε νόμιμο τίτλο απόληψης και διατήρησης των παροχών και, ως εκ τούτου, δεν διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ του επανορθωτικού σκοπού της επέμβασης, δηλαδή της ανάκτησης των άνευ νόμιμης αιτίας χορηγηθεισών παροχών προς αποκατάσταση του ελλείμματος στη διαχείριση του υπολόγου και της προστασίας της περιουσίας του λαβόντος, εκτός αν ο τελευταίος, ο οποίος εισέπραξε παράνομα πλην καλόπιστα τις εν λόγω παροχές, επικαλεστεί και αποδείξει ότι η επιστροφή τους στο Δημόσιο θα είχε ως συνέπεια το σοβαρό κλονισμό της οικονομικής του κατάστασης (πρβ. ΣτΕ 3415/2013, 1618, 478,

6/2011, 2911/2007, 827/2005). Στην υπό κρίση υπόθεση, με τον τρίτο λόγο έφεσης, ο οποίος αναλύεται σε δύο σκέλη, ο αναιρεσείων προέβαλε ότι ο επίδικος καταλογισμός αντίκειται αφενός στην αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και αφετέρου στην αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης. Ειδικότερα, ο αναιρεσείων ισχυρίστηκε ενώπιον του Τμήματος ότι καλόπιστα πίστευε ότι οι πρόσθετες αμοιβές που του καταβάλλονταν από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας του ... Πανεπιστημίου κατά το χρονικό διάστημα 1999 έως 2002, λόγω συμμετοχής του σε χρηματοδοτούμενα από τον ως άνω Λογαριασμό ερευνητικά προγράμματα, ήταν νόμιμες. Την πεποίθησή του δε αυτή στήριξε, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, σε σχετικές εγκυκλίους του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (βλ. τις Φ.125.1/7/B2/2314/22.6.1999 και 2/16987/0022/1.3.2000 εγκυκλίους του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, αντίστοιχα), με τις οποίες γνωστοποιήθηκε προς τα Α.Ε.Ι. ότι δεν υφίσταται ανώτατο όριο στις πρόσθετες απολαβές των μελών Δ.Ε.Π. λόγω συμμετοχής τους σε ερευνητικά προγράμματα, καθώς και στα Πρακτικά της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 11ης Συνεδρίασης της 30.4.2001 και του, σε εκτέλεση αυτών, 2/1792/0026/1.1.2001 εγγράφου του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, σύμφωνα με τα οποία για την εξεύρεση του κατ' άρθρο 104 παρ. 2 του Συντάγματος ανώτατου επιτρεπόμενου ορίου των πάσης φύσης πρόσθετων αποδοχών των λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου υπολογίζονται σε ετήσια βάση, αφενός το σύνολο των ακαθάριστων ποσών των τακτικών αποδοχών της οργανικής τους θέσης, συμπεριλαμβανομένων των επιδομάτων

εορτών και αδείας, αφετέρου το σύνολο των ακαθάριστων πρόσθετων απολαβών τους, στη συνέχεια τα ποσά αυτά ανάγονται σε μηνιαία βάση με τη διαίρεσή τους με τον αριθμό 12 που αντιστοιχεί στους μήνες του έτους και συγκρίνονται κατά μήνα τα εξαχθέντα κατά τον τρόπο αυτό ποσά. Περαιτέρω, το δικάσαν Τμήμα, αφού δέχτηκε ότι ο αναιρεσείων εισέπραξε καλόπιστα τις επίμαχες αμοιβές, οι οποίες καταβάλλονταν από σφάλμα (εσφαλμένο υπολογισμό του ανώτατου ορίου πρόσθετων αμοιβών) των οργάνων της Διοίκησης και έχει παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα από την είσπραξη των ποσών αυτών έως την αναζήτησή τους, εκτιμώντας τα στοιχεία της οικονομικής του κατάστασης, προέβη στη μείωση του καταλογισθέντος σε βάρος του ποσού, περιορίζοντας αυτό σε 15.000,00 ευρώ, κατά μερική παραδοχή του οικείου λόγου. Η ως άνω όμως κρίση του δικάσαντος Τμήματος δεν είναι ορθή, όπως βασίμως προβάλλεται από τον αναιρεσείοντα, κατ' εκτίμηση του εβδόμου, κατά σειρά εξέτασης, λόγου αναίρεσης. Και τούτο, διότι, ανεξαρτήτως ότι το Τμήμα δεν εξέτασε καθόλου το πρώτο σκέλος του λόγου έφεσης που αφορούσε στην παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, κατά την εξέταση του δεύτερου σκέλους του λόγου αυτού προέβη σε πλημμελή εφαρμογή της αρχής της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης. Ειδικότερα, όπως προεκτέθηκε, η αναζήτηση, μετά την πάροδο μακρού χρόνου, των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών που καλόπιστα εισπράχθηκαν από τον αναιρεσείοντα αντίκειται στην αρχή της χρηστής διοίκησης, χωρίς να απαιτείται περαιτέρω και η εκ μέρους του απόδειξη του οικονομικού του κλονισμού εξ αιτίας του επιβληθέντος διοικητικού μέτρου, καθόσον, υπό τις προεκτεθείσες περιστάσεις, η ίδια η Διοίκηση όφειλε να αναλάβει τον κίνδυνο των εσφαλμένων ενεργειών των

οργάνων της κατά την πληρωμή των πρόσθετων αμοιβών του αναιρεσείοντος. Ο ένδικος δε καταλογισμός, με τον οποίο επιρρίφθηκε το σφάλμα των οργάνων της Διοίκησης στον αναιρεσείοντα, άγει σε άνευ ετέρου διατάραξη της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και της προστασίας της περιουσίας του.

25. Κατά τη γνώμη όμως των Αντιπροέδρων Σωτηρίας Ντούνη, Χρυσούλας Καραμαδούκη και Μαρίας Βλαχάκη και των Συμβούλων Βασιλικής Ανδρεοπούλου, Σταματίου Πουλή, Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελικής Μυλωνά, Γεωργίας Τζομάκα, Βιργινίας Σκεύη και Αγγελικής Μαυρουδή (ήδη Αντιπροέδρου) ισχύουν τα κάτωθι : Ανεξαρτήτως της δυνατότητας εφαρμογής ή μη εν προκειμένω της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, από την παραδεκτή επισκόπηση του δικογράφου της έφεσης και ειδικότερα του τρίτου λόγου αυτής, συνάγεται ότι ο αναιρεσειών επικαλέστηκε τα ανωτέρω (εγκυκλίους κ.λπ.) για την θεμελίωση της συνδρομής της καλοπιστίας του, όπως άλλωστε εκθέτει στο οικείο δικόγραφο «καλόπιστα εισέπραττα» και «καλόπιστα πίστευα ότι οι αμοιβές που μου καταβάλλονταν ήταν νόμιμες» καθώς και ότι κατά τα επίμαχα έτη «ενεργούσα καλόπιστα» και «βρισκόμουν σε συγγνωστή πλάνη», ουδαμού δε αναπτύσσεται ή αναλύεται η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Υπό τα δεδομένα αυτά, ο ισχυρισμός του αναιρεσείοντος περί καλόπιστης είσπραξης των επίμαχων αμοιβών, σε συνδυασμό με τον έτερο ισχυρισμό του ότι τα σχετικά ποσά δαπάνησε για την προσωπική-οικογενειακή διαβίωσή του, όχι μόνο ελήφθη υπόψη από το δικάσαν Τμήμα, αλλά ορθώς εκτιμήθηκε το περιεχόμενο του οικείου λόγου εφέσεως, ως επίκληση της αρχής της χρηστής και ευρύθμου διοικήσεως, την οποία η

αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση εφήρμοσε και αφού έλαβε υπόψη την καλόπιστη είσπραξη των ανωτέρω ποσών από τον αναιρεσείοντα σε συνδυασμό με την εκτίμηση των στοιχείων της οικονομικής κατάστασής του, προέβη, κατά μερική παραδοχή του οικείου λόγου έφεσης, στη μείωση του καταλογισθέντος σε βάρος του αναιρεσείοντος ποσού, περιορίζοντας αυτό σε 15.000,00 ευρώ. Τοιουτοτρόπως, δεν υπέπεσε σε παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, υπό την ειδικότερη μορφή της μη λήψης υπόψη ουσιώδους ισχυρισμού.

Κατά τη γνώμη όμως του Συμβούλου Γεωργίου Βοΐλη και σύμφωνα με όσα εκτίθενται σε προηγούμενη σκέψη του, ο αναιρεσείων όπως ορθώς έκρινε το Τμήμα είχε προβάλλει το λόγο περί παράβασης της αρχής της καλής πίστης και της οικονομικής αδυναμίας ο οποίος και μόνον επί του ζητήματος αυτού θα μπορούσε νομίμως να προβληθεί, το Τμήμα μάλιστα τον εξήτασε και κάνοντάς τον εν μέρει δεκτό του μείωσε το ποσό του καταλογισμού και κατά συνέπεια ο σχετικός λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Η γνώμη όμως αυτή δεν κράτησε.

26. Μετά από αυτά και την παραδοχή του ανωτέρω λόγου της, η ένδικη αίτηση αναίρεσης πρέπει κατά πλειοψηφία να γίνει δεκτή, να αναιρεθεί κατά το μέρος αυτό η προσβαλλόμενη απόφαση, να αναπεμφθεί η υπόθεση για κρίση στο IV Τμήμα του Δικαστηρίου υπό διαφορετική σύνθεση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σκεπτικό, και να διαταχθεί η επιστροφή στον αναιρεσείοντα του παραβόλου που κατέθεσε (άρθρο 73 του ν. 4129/2013). Τέλος, πρέπει κατ' εκτίμηση των περιστάσεων να απαλλαγεί το Δημόσιο και το ... Πανεπιστήμιο ... από τη δικαστική δαπάνη του αναιρεσείοντος (άρθρα 275 του Κ.Δ.Δ. και 123 του π.δ. 1225/1981).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την αίτηση αναίρεσης κατά της 128/2013 απόφασης του IV Τμήματος του Δικαστηρίου αυτού κατά τα οριζόμενα στο σκεπτικό.

Αναιρεί την απόφαση αυτή κατά τα διαλαμβανόμενα στο σκεπτικό.

Αναπέμπει την υπόθεση στο IV Τμήμα του Δικαστηρίου, για κρίση σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σκεπτικό.

Διατάσσει την επιστροφή στον αναιρεσείοντα του παραβόλου αναίρεσης που κατέθεσε.

Απαλλάσσει το Δημόσιο και το ... Πανεπιστήμιο ... από τη δικαστική δαπάνη του αναιρεσείοντος.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 11 Μαΐου 2016.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΚΑΛΛΗ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΕΛΕΝΗ ΛΥΚΕΣΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση την 1^η Μαρτίου 2017.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ